

Kattenbergslund - Margretelund - Gunnar Åberg

1954

I torsdagens Bohuslänning meddelades att Uddevalla museum kommer att såsom gåva få mottaga en del tavlor av historie- och genremålaren Gunnar Åberg, bördig från Uddevalla. Det blir förvisso en förnäm och representativ tavelksamling i det ev. blivande Åbergssrummet, där gamla uddevallabor kan rekapitulera minnen och konstvänner njuta.

Gunnar Åberg föddes i gamla byggnaden Margretelund vid nuvarande Lagerbergsgatan (föret kallad Villagatan). Den gamla vackra stilrena byggnaden är ett av stadens allra äldsta hus — ett av de få som räddade undan den eljest allt ödeläggande storbranden i Uddevalla 1806. "Denna byggnad är uppförd år 1724 av assessorn Jöns Mikaelsson Koch. Ställets namn ändrades av honom från Kattenbergslund till Margretelund efter hans hustru Margareta Simson". Så lyder inskriptionen på en bjälke i övervåningen i det gamla huset, som under årens lopp undergått en del förändringar, men i stort sett fått bibehålla exteriören. Huset var till för ett 50-tal år sedan omgivet av en präktig park ur en förnämlig fruktträdgård, av vilken sistnämnda ännu ett par träd, räddade undan tidens tand genom cementplombering, står kvar.

Telegrafkommissarien Henrik Åberg (Gunnar Åbergs far) köpte egendomen 1873 av överstelöjtnant Georg Arsenius, som i sin tur 1849 köpt den av major Mikael Koch. Från Åberg övergick fastigheten 1908 till konsul Alban Thorburn, som indelade densamma i sex tomter med gamla Margretelund i centrum. Denna fastighet inköptes senare av köpmannen Daniel Mattson. Sedan ett 20-tal år tillbaka äges och bebos fastigheten av major Bill Holm och hans maka, född Stiernstam.

I denna gamla byggnad föddes Gunnar Åberg och i ett av rummen i andra våningen i fädernehemmet bröt också döden ned honom en februari-

dag 1904, just då han trätt över gränsen till konstens stora värld. Han var då endast 24 år gammal.

Vid en konstutställning på Uddevalla museum i juli och augusti 1893 märktes Åberg bland de främsta utställarna med sin stora vackra tavla med vintermotiv från Uddevalla kyrka, vilken tavla han skänkte till Uddevalla museum och som berett många glädje.

Albo

1894

13/5 1954. 3
13/5-
1954.

Uddevalla museum får ett Åbergs-rum?

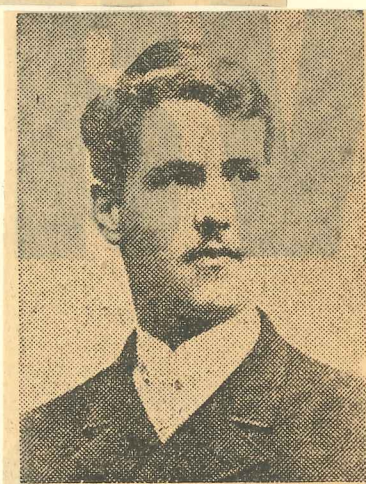
Det är i år 60 år sedan Gunnar Åberg gick bort, endast 24 år gammal. Han hade redan hunnit väcka uppmärksamhet med sitt måleri och det var en lovande konstnärsbana som då plötsligt stäcktes. "Hans död var dens, som går mot segern", skrev hans lärare professor Gustaf Cederström vid hans bortgång. "Han dog mitt i sin framgång och lycka", slutade Pelle Molin sin dödsruna över vännen och akademikamraten. Samtiden hade ställt ett lysande horoskop för den unge konstnären och hans utveckling när han oförmodat tvingades lägga ned pensel och ritstift. Han avled den 10 februari 1894.

Gunnar Åberg var född i Uddevalla 1869, son till telegrafkommissarie H. A. Åberg, känd bl. a. som en av de drivande krafterna i Litterära sällskapet X och flitig medarbetare i dess publikation. Gunnar var inte mer än 17 år när han kom till Tekniska skolan i Stockholm för att efter en kort tid där vinna inträde vid Konstakademien. Men då hade han redan ritat och målat — med utmärkt resultat! — sedan han var 12 år och tillsammans med sin likaledes konstnärligt begåvade äldre bröder Oscar utgett sin egen privata illustrerade upplaga av "Foglar i Sverige". Modellerna fann han på Uddevalla museum, där han var som hemma. Kommissarie Åberg var ledamot av styrelsen för museet, vilket naturligtvis bidrog till att dess portar alltid stod öppna för pojken och kanske kunde han ibland också få låna hem någon fågel för att studera den riktigt i lugn och ro. Under sina år vid akademien var han mycket produktiv och väckte vid utställningarna

Gunnar Åbergs målning från kyrkporten i Fiskebäckskil kommer att ingå i Uddevalla museums samlingar. Tull höger ses fröken Maria Åberg beundra konstnärens kungliga medalj

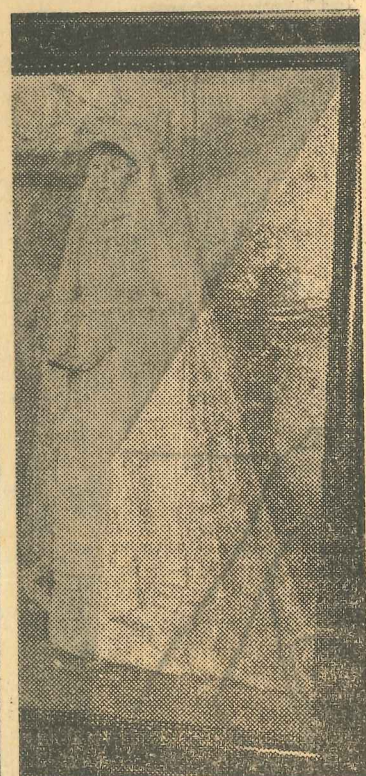
1892 och 1893 stor och smickrande uppmärksamhet för bl. a. historie- och genremålningar — exempelvis "Svenska krigsfångar efter slaget vid Poltava" — samt modell- och fågelstudier. Fåglar hade han särskilt god hand med och gick därför i kamratkretsen under namnet "kråkmålaren". Studierna vid akademien avslutade han 1892 och arbetade sedan i Stockholm på egen ateljé till i juni 1893. Detta år fick han kungliga medaljen — strax dessförinnan hade han erhållit den furstliga — och tilldelades statens resestipendium på 3.000 kronor för 3 år. Han hade vistats i Paris vintern 1889—1890 och bedrivit studier för Bonnart. Meningen

Gunnar Åberg

var, att han nu åter skulle rest dit men döden drog ett svart streck över de ljusa planerna. Gunnar Åberg hade då naturligtvis inte funnit sin väg utan höll ännu på att söka sig fram för att finna sitt eget uttryck — hans sista arbeten vittnar tydligt därom — men han var en synnerligen begåvad, ambitiös och skicklig konstnär just i färd med att gripa sig an det stora verket. Hans arbeten är spridda över hela landet men den vackraste samlingen finns i Uddevalla, ömt och troget värdad av hans syster f. telegrafisten Maria Åberg. I hennes gamla hem — fyllt av släktklenoder av alla de slag — hänger bl. a. den stora målningen från kyrkporten i Fiskebäckskil,

två interiörer som visar Åbergs ljuskänsliga måleri, nämligen tre systrar kring lampan och två vid pianot, och ett stort konfirmandporträtt för vilket Carola Cederström, dotter till Gustaf Cederström, stätt modell. I övrigt upptar landskap, fågelbilder och porträtt m. m. Olja omväxlar med akvarell, teckning och lavering. Bland det förnämsta märks ett ofullbordat porträtt i miljö av telegrafkommissarie Åberg. Det var konstnärens sista arbete. Han hann inte få det färdigt. Fröken Åberg har i sitt förvar även Åbergs första arbeten och till-

Konfirmandporträttet som skänkts museet av Carola Cederström som stätt modell för målningen

sammans ger verken en levande bild av konstnären och hans utveckling. Tre av målningarna kommer att i framtiden ingå i Uddevalla museums samlingar. Den ena tillhör redan museet, nämligen konfirmandporträttet som fröken Cederström skänkt. "Vid kyrkogårdsporten i Fiskebäckskil" kommer museet att få mottaga som gåva av syskonen Åberg och fröken Åberg själv skänker ett porträtt konstnären målade i Paris. Dessa donationer hoppas fröken Åberg en gång skall ingå i ett "Åbergsrums" på museet, där man förut har bl. a. den kända målningen "Efter slutad gudstjänst" — Uddevalla kyrka — och en hamnbild med ångaren Newton i förgrunden. Gåvorna kommer att utgöra ett vackert tillskott till Uddevalla museums redan mycket rika tavelsamlingar.

I detta sammanhang må nämnas, att Åberg även var skicklig illustratör. Bl. a. utförde han en serie vinjetteckningar till Strindbergs "Blomstermålningar och djurstycken".

Det är glädjande att så mycket av uddevallasonen Gunnar Åbergs konst kommer att få stanna i hans hemstad och där hugfästa minnet av honom som en ovanligt charmfull människa och en gedigen, allvarligt och ärligt strävande konstnär, som tillhörde de största löftena i svenskt måleri i början av nittioalet. Den bild hans efterlämnade produktion ger av honom må här kompletteras med ytterligare några rader av vad Pelle Molin skrev vid hans bortgång — de tecknar ett levande porträtt av honom: "Jag tror, att Åberg aldrig hyste tvivel om sin kallelse — yrkets vanliga plåga. Ty det kan vara tider, då en målare icke vill se en pensel eller känna lukten av färg, och penseln tycker han sig icke kunna hantera och färgen är ett intet mot färgerna i vår Herres fagra natur. Det är sådana stunder och tider som våra "konstlärare" på bakgatorna passa på att hjälpa oss, passa på att köpa våra stu-

dier för ingenting. Gunnar hade aldrig tid att grubbla eller svalna; han arbetade alltid. Var det icke på en studie i olja, var det en akvarell, och var det icke en akvarell, var det på en lavering eller teckning — komposition eller efter naturen.

Det fanns ingen misströstan hos honom. Från sina första år i akademien ansågs han av lärare och kamrater skola bli något stort, och alla unnade den präktige gossen allt gott i världen. Han dog för ung för att man skulle lära känna hans begränsning, men han hörde till de få lyckliga som man gjort full rättvisa. Vi hyste för honom den mest oskrämda tillgivenhet. Han var bättre än de flesta, han var god. Han hade icke en enda ovän, betecknande nog. Lugn, fryntlig, vänfast var han i mycket ett centrum för kamraterna. Hans rum fylldes om kvällarna av unga konstnärer och — rök. Mera stillfärdig än de andra satt han och log åt vitsarna och kvickheterna — och var så innerligt trevlig; man blir riktigt vek, då man tänker på dessa kvällar hos honom.

Han var allas gunstling, kamraternas präktige kamrat, sitt hems sol, sin familjs stolthet och medelpunkt. Han dog mitt i sin framgång och lycka. Vem vet vad framtiden hade att möta honom med?"

Pelle

Rydholmspengarna till ett Gunnar Åbergs-rum på muséet!

Hur skulle det vara om en del av Rydholmska pengarna användes till att förverkliga tanken för ett Gunnar Åbergs-rum på Uddevalla Museum. I privat ägo i Lysekil finnes flera värdefulla tavlor av denne framstående konstnär. Förhandlingar om inköp av dessa lär ha förts för muséets räkning, men den ekonomiska frågan kunde ej ordnas.

En del av Gunnar Åbergs största målningar kommer med tiden genom donation att tillfalla Uddevalla museum och vore det konstnärens minne värdigt att det ordnades och samlades så mycket som möjligt av dessa vackra målningar.

Uddevaallabo.

F. Macfee